

Зважаючи на пропонувані зміни до ПК України та з урахуванням вищенаведених аргументів, варто абз. 2 ч. 1 ст. 283 КАС України викласти у такій редакції:

«2) підтвердження обґрунтованості адміністративного арешту майна (за виключенням коштів) платника податків»;

Доповнити абз. 2 ч. 1 ст. 283 КАС України п. 2¹ та викласти його у такій редакції:

«2¹) застосування адміністративного арешту коштів платника податків».

Внесення таких змін дасть змогу упорядкувати відносини, що виникають у зв'язку з виконанням окремих повноважень контролюючого органу, пов'язаних із використанням способів забезпечення виконання платником податків його обов'язків, та запобігти збільшенню маси потенційно конфліктних публічно-правових відносин внаслідок недоліків їх правового регулювання.

Список використаних джерел:

1. Україна піднялась у рейтингу Doing Business на чотири позиції. URL: <https://www.dw.com/uk/>
2. Кучерявенко М.П. Методологічні питання податкової доктрини. *Публічно-правова доктрина України*. Т. 2. 2013. С. 552–578.
3. Кодекс адміністративного судочинства України : кодекс. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2005. № 35-36, № 37. Ст. 446. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>.
4. Про звернення громадян. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1996. № 47. Ст. 256. URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80>.
5. Податковий кодекс України : Кодекс. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2011. № 13-14, № 15-16, № 17. Ст. 112. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
6. Морозов Є. Розстрочення податкового боргу як окремих способів погашення зобов'язань. 2019. URL: <https://blog.liga.net/user/emorozov/article/32748>
7. Рішення Верховного Суду у справі № 2а-25767/10/0570, адміністративне провадження К/9901/40938/18 (ЄДРСРУ № 78131142). URL: <https://taxlink.ua/ua/print/court/5381/>

УДК 342.9-057.36

ТОЛОЧКО В.В.

ПРОФІЛАКТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

У статті досліджені основні підходи до визначення поняття «профілактика». Розглянуто проблеми співвідношення категорій «профілактика», «попередження» та «переконання». В процесі аналізу положень нормативно-правової бази та практики профілактичної діяльності органів Національної поліції щодо забезпечення економічної безпеки визначено поняття останньої та окреслено перелік її заходів щодо забезпечення економічної безпеки в діяльності органів Національної поліції.

Ключові слова: *профілактика, попередження, переконання, Національна поліція, економічна безпека.*

В статье рассмотрены основные подходы к определению понятия «профилактика». Рассмотрены проблемы соотношения категорий «профилактика», «предупреждение» и «убеждение». В результате анализа положений нормативно-правовой базы и практики профилактической деятельности органов Национальной полиции относительно обеспечения экономической безопасности определено понятие последней и очерчен перечень ее мер относительно обеспечения экономической безопасности в деятельности органов Национальной полиции.

Ключевые слова: *профилактика, предупреждение, убеждение, Национальная полиция, экономическая безопасность.*

© ТОЛОЧКО В.В. – ад'юнкт відділу організації освітньо-наукової підготовки (докторантури та ад'юнктури) (Харківський національний університет внутрішніх справ)

The article investigates the main approaches to the definition of “prophylaxis”. The problems of correlation of categories “prophylaxis”, “prevention” and “persuasion” are considered. As a result of an analysis of the provisions of the regulatory framework and practice of the activities of the National Police regarding economic security, the concept of the latter has been defined and a list of its measures regarding economic security in the activities of the National Police has been outlined. The signs and concepts of preventive activities of the National Police regarding economic security on the basis of the law and practice of their activities are determined.

Key words: *prophylaxis, prevention, persuasion, National Police, economic security.*

Вступ. Ще на ранніх етапах свого існування людство усвідомило, що стримувати правопорушення тільки за допомогою покарання неможливо. Багаторічна історія протидії правопорушенням пов’язана з пошуками нових шляхів їх викорінення. Ідея щодо «профілактики правопорушень» зародилася ще у Стародавній Греції, а спроби вирішення цієї проблеми можна знайти у Платона та Аристотеля. Так, погляди Платона на можливість попередження правопорушень викладені у його вченні про світову гармонію. Правопорушення при цьому розглядається як хвороба душі правопорушника і як хвороба держави. Лікування цієї хвороби є прерогативою державної влади. Саме вона в особі законодавця має так створювати закони, щоб відволікати від правопорушення тих, хто може стати правопорушником [1, с. 115].

На думку філософа Вольтера, попередження правопорушень є справжнім призначенням юриспруденції. Він приділяв увагу не тільки соціальним явищам, які лежать в основі порушень (релігійний фанатизм, бідність), а й ліквідації причин окремих правопорушень.

Розвиток суспільства нерозривно пов’язаний із необхідністю вирішення суміжних соціально-правових завдань, зокрема профілактики правопорушень, яка є складником забезпечення економічної безпеки, що завжди було одним із пріоритетних напрямів державної діяльності.

Особливої актуальності описане питання набуває в контексті реформування органів внутрішніх справ в Україні, до компетенції яких, зокрема, належить протидія цілій низці економічних правопорушень.

Проблема профілактики правопорушень, у тому числі адміністративних, обговорюється керівництвом держави, науковими школами кримінологів, філософів, практичних співробітників правоохоронних органів та, насамперед, співробітників Національної поліції, на яких покладається основна робота у цьому напрямі.

У теоретичному плані проблемам профілактики правопорушень приділялася і приділяється значна увага. Окремі питання профілактики правопорушень характеризувалися в роботах Г.А. Аванесова, О.М. Бандурки, Д.М. Бахраха, О.І. Безпалової, К.Л. Бугайчука, І.П. Голосніченка, Є.В. Додіна, М.М. Дорогих, К.Е. Ігошева, О.П. Ключніченка, Я.Ю. Кондратьєва, В.М. Кудрявцева, Г.М. Мінковського, О.І. Остапенка, Л.Л. Попова, В.І. Ремньова, В.Д. Сорокіна, А.П. Шергіна та інших авторів, які представляють різні галузі правової науки. Однак в їхніх наукових роботах не були враховані особливості профілактичної діяльності поліції щодо забезпечення економічної безпеки.

Постановка завдання. Мета статті з огляду на особливості, специфіку профілактичної діяльності органів Національної поліції щодо забезпечення економічної безпеки полягає у визначенні поняття описаного виду профілактики та окресленні переліку її заходів щодо забезпечення економічної безпеки в діяльності органів Національної поліції.

Результати дослідження. Нині процес профілактики правопорушень не має самостійної правової бази. До речі, відповідний проект Закону України «Про профілактику злочинності» знаходиться у Верховній Раді України з 1996 р., і термін його розгляду постійно переноситься [2].

Нині в юридичній літературі, коли йдеться про вплив на правопорушення з метою зниження їх кількості або зменшення ступеню їх суспільної небезпеки використовується досить багато термінів. Найуживанішими серед них є: «протидія», «боротьба», «профілактика», «запобігання», «припинення» та «попередження» [3, с. 166]. Цей феномен одержав у науці назву «боротьба термінів» [4].

Найбільш дискусійним у колі вчених необхідно визнати питання розмежування таких категорій, як «попередження» та «профілактика». Як видається, причиною такої дискусії, насамперед, є однакове тлумачення зазначених термінів у словниках, в яких: 1) попередження визначається як «запобігання вияву чого-небудь небажаного» [5, с. 466], а профілактика – як «заходи, що запобігають виникненню чого-небудь» [5, с. 508] або як «система заходів із попередження...» [6, с. 648].

Поширеною є думка, що «профілактика» правопорушень входить у систему попередження як один із видів попереджувальної діяльності. Ціле (загальне) – це попередження, а частина (особливе) – профілактика. Профілактика вважається першим етапом попереджувальної діяльності, спрямованої на недопущення правопорушення з боку конкретної особистості. Якщо профілактика не дала своїх результатів і в особи з'являється задум вчинити правопорушення, виникає необхідність «запобігання», що розглядається не як рівнозначне і взаємозамінне з «попередженням» і «профілактикою» поняття, а як один з етапів попередження, який настає за часом безпосередньо за «профілактикою» [7].

Деякі науковці пропонують розглядати профілактику адміністративних правопорушень у широкому (загальному) і вузькому розумінні. Широке (загальне) розуміння профілактики адміністративних правопорушень передбачає здійснення комплексних загально-соціальних заходів, спрямованих на скорочення деліктності, нейтралізацію, локалізацію й усунення негативних факторів, що сприяють вчиненню правопорушень. У вузькому розумінні профілактика адміністративних правопорушень розглядається як діяльність державних органів виконавчої влади, громадських організацій та окремих громадян, спрямована на запобігання окремим правопорушенням, застереження конкретних осіб або груп людей від вчинення ними протиправних дій [8, с. 6].

На особливу увагу, на нашу думку, заслуговує питання розмежування понять переконання та профілактики як категорій, що надзвичайно широко використовуються в літературі. Цікаво, що загальне розуміння цих понять як окремих категорій є доволі сталим. Разом із тим їх спільний розгляд часто викликає алогічні висновки авторів. Наприклад, О.С. Мірошніченко як окремі засоби охорони земельних відносин виділяє профілактику правопорушень у сфері земельних відносин та заходи переконання [9, с. 54]. При цьому автор до заходів профілактики зараховує «інформування громадськості про приписи земельно-правових норм» та поряд із цим серед форм переконання називає «пропагування, роз'яснення сутності нормативних актів, що регулюють земельні відносини»; профілактика, на її думку, включає «консультації», а переконання – «інструктаж землевласників (землекористувачів), осіб, що здійснюють управлінські функції у сфері раціонального використання та охорони земельних ресурсів із приводу здійснення ними конкретних дій щодо забезпечення виконання загальнообов'язкових правил у сфері земельних відносин» [9, с. 64–65] тощо. Очевидно, що описувані автором категорії є ідентичними за змістом.

Проаналізувавши юридичну літературу, яка в комплексному аспекті досліджує проблеми профілактики, можемо дійти висновку, що профілактика розуміється досить широко, серед її заходів називають навіть кримінальні покарання. За такого підходу переконання на рівні з примусом виступає одним із методів профілактики (О.Б. Андрєєва [10, с. 21–22, 24]).

З іншого боку, профілактику розглядають як одну із форм переконання як засобу досягнення безпеки (О.Ю. Салманова [11, с. 50]) чи методу діяльності (В.В. Писаренко [12, с. 121]).

Отже, у контексті дослідження нами переконання як засобу забезпечення економічної безпеки, спрямованого на запобігання загрозам економічній безпеці, особливе місце серед яких займають правопорушення у сфері економіки, поняття запобігання або попередження є ширшим щодо профілактики правопорушень. Відповідно, профілактика правопорушень у діяльності органів Національної поліції, зміст якої полягає у застосуванні певних заходів, становить лише окрему форму переконання як засобу забезпечення економічної безпеки.

Щоб підтвердити зазначену позицію, також звернемося до тези В.П. Петкова, який зазначає, що в сучасних умовах для адміністративної діяльності органів внутрішніх справ характерним є застосування не тільки апробованих форм переконання, але й нових чи мало освітлених у літературі [13, с. 61].

Говорячи про зміст поняття «профілактика правопорушень», необхідно підкреслити ще один суттєвий момент. Низка авторів профілактику визначає як сукупність чи комплекс заходів. Так, І.І. Карпець та В.М. Кудрявцев зазначають, що попередження – це сукупність державних і суспільних заходів, що мають своєю метою усунення чи нейтралізацію причин і умов, які сприяють вчиненню правопорушень [14, с. 26]. Інші ж автори стверджують, що профілактика правопорушень – це не просто система заходів, а, насамперед, діяльність (процес). Наприклад, К.Е. Ігошев та І.В. Шмаров підкреслюють, що профілактика правопорушень виступає як управлінський процес [15, с. 20].

Виправданою необхідно визнати позицію К.Л. Бугайчука, який зазначає, що до адміністративної деліктності неможливо застосувати термін «попередження», бо попередити можна тільки явище, якого не існує. Адміністративна деліктність існує об'єктивно, тому її не можна попередити, а з нею можна тільки боротися, долати, зводити на нуль. Тому про профілактику

адміністративних проступків можна говорити відповідно до всієї їх сукупності. Тобто треба не допускати негативних змін у цьому явищі (інакше кажучи, збільшення), а не намагатися викоринувати його [16, с. 114].

З огляду на специфіку суб'єктів профілактичної діяльності профілактику правопорушень у сфері економіки доцільно поділити на загальносоціальну та спеціальну профілактику.

На відміну від розуміння профілактики як діяльності того чи іншого органу виконавчої влади, соціальна профілактика – це сукупність різних факторів, що опосередковано впливають на свідомість і поведінку людей, формуючи ціннісні орієнтації, усвідомлення свого правового положення і, як результат, законслухняної поведінки.

Тож, у межах цього дослідження ми приділяємо увагу спеціальній профілактиці як застосуванню органами поліції заходів щодо профілактики правопорушень у сфері економіки у межах визначеної законом компетенції.

Профілактика правопорушень займає провідне місце в діяльності органів поліції, на підтвердження чого можемо зазначити, що саме профілактична діяльність разом із превентивною діяльністю, які спрямовані на запобігання вчиненню правопорушень, закріплені як перше основне повноваження поліції. При цьому виявлення причин та умов, що сприяють вчиненню кримінальних та адміністративних правопорушень, вжиття у межах своєї компетенції заходів для їх усунення названо наступним повноваженням Національної поліції (п.п. 1, 2 ч. 1 ст. 23 Закону України «Про Національну поліцію» [17]). Крім того, згідно з п. 1 ч. 1 ст. 26 названого Закону поліція наповнює та підтримує в актуальному стані бази (банки) даних стосовно, зокрема, осіб, щодо яких поліцейські здійснюють профілактичну роботу [17]. Розкриваючи зміст законодавчих приписів, наприклад, зазначимо, що Положенням про Департамент захисту економіки Національної поліції України [18] передбачені, зокрема, такі завдання Департаменту захисту економіки Національної поліції (далі – ДЗЕ):

- виявлення, запобігання та припинення злочинів у сфері економіки, у тому числі вчинених суспільно-небезпечними організованими групами та злочинними організаціями, які впливають на соціально-економічну і криміногенну ситуацію в державі та в окремих її регіонах (п. 2 розд. II);

- установлення причин і умов, які сприяють учиненню правопорушень у сфері економіки, та вжиття заходів щодо їх усунення (п. 4 розд. II).

Особливість зазначеного напрямку профілактичної роботи полягає у тому, що: по-перше, виявлення і усунення в процесі профілактичної роботи причин та умов, що дозволяють, як правило, запобігти не одному конкретному, а великій кількості можливих правопорушень; по-друге, заходи індивідуальної профілактики, які мають виховний вплив на конкретних осіб, дають змогу попередити конкретні правопорушення; по-третє, профілактика правопорушень передбачає здійснення комплексних загально-соціальних заходів, спрямованих на зменшення правопорушень, нейтралізацію, локалізацію й усунення негативних факторів, що призводять до їх вчинення [1, с. 132–133].

У результаті для висвітлення конкретних заходів профілактики щодо забезпечення економічної безпеки в діяльності органів поліції вважаємо за доцільне зважати на те, що загалом профілактичні заходи протидії правопорушенням можна об'єднати у такі блоки: загальні заходи; індивідуальні заходи; організаційні та правові заходи [1, с. 120].

В.І. Васильчук, Л.П. Скалозуб у своїй праці зазначають, що відмінність між загальною профілактикою і соціальною полягає в тому, що соціальна профілактика не спрямована тільки на боротьбу із правопорушеннями у галузі економіки, а має більш загальні завдання. Разом із тим до загальнопрофілактичних заходів профілактики правопорушень у галузі економіки автори зараховують: 1) усунення недоліків соціально-економічного, управлінського, нормативно-правового характеру; 2) профілактичну роботу правоохоронних органів; 3) своєчасне викриття вчинених правопорушень у галузі економіки [19, с. 60–61].

У літературі загальна профілактика правопорушень передбачає:

- 1) видання законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів із питань профілактики правопорушень;

- 2) наукову роботу, яка передбачає вивчення причин та умов вчинення правопорушень, дослідження громадської думки щодо діяльності поліції стосовно профілактики правопорушень тощо, тобто розроблення відповідного наукового підґрунтя для практичного застосування вже відомих заходів профілактики, їх вдосконалення, а також пропозиції нових.

Щоб охарактеризувати перший напрям загальної профілактики у розділі діяльності Національної поліції, можемо зазначити, що серед функцій ДЗЕ закріплені, зокрема: організація пере-

гляду нормативно-правових актів із питань боротьби зі злочинністю у сфері економіки з метою узгодження з чинним законодавством, підготовка їх проектів, забезпечення додержання встановленого законодавством порядку подання нормативно-правових актів Національної поліції на державну реєстрацію, а також ведення їх систематизованого обліку (п.п. 10 п. 1 розд. III Положення про ДЗЕ); взяття участі у розробленні спільно із структурними підрозділами Національної поліції України та іншими правоохоронними органами проектів міжнародних договорів України у сфері боротьби й економічною злочинністю та забезпеченні їх виконання (п.п. 11 п. 1 розд. III Положення про ДЗЕ).

Що стосується наукової роботи як складника профілактичної діяльності поліції щодо забезпечення економічної безпеки, вважаємо за необхідне зазначити, що начальник ДЗЕ наділений правом організувати проведення навчальних семінарів, наукових конференцій, «круглих столів» із питань протидії злочинності у сфері економіки (пп. 17 п. 4 розд. V Положення про Департамент ДЗЕ).

До функцій ДЗЕ належать:

- розроблення та внесення пропозицій керівництву Національної поліції щодо організації діяльності підрозділів захисту економіки (пп. 1 п. 1 розд. III Положення про ДЗЕ);
- участь у наукових дослідженнях та розроблення за їх результатами державних програм боротьби зі злочинністю, а також підготовка інформаційно-аналітичних, методичних матеріалів щодо стану та підвищення ефективності протидії злочинам у сфері економіки (пп. 12 п. 1 розділу III Положення про ДЗЕ);
- надання відповідним структурним підрозділам Національної поліції пропозиції щодо створення та вдосконалення наявних автоматизованих інформаційних систем, а також забезпечення своєчасного поповнення та належного використання оперативно-пошукових обліків (пп. 17 п. 1 розд. III Положення про ДЗЕ).

Окрім загальної профілактики, органи Національної поліції щодо забезпечення економічної безпеки ведуть цілеспрямовану індивідуальну профілактику адміністративних правопорушень у сфері економіки. Індивідуальна профілактика є важливою частиною діяльності державних органів та громадських організацій, які протидіють адміністративним правопорушенням. Мета цього виду профілактики – своєчасне виявлення осіб, від яких можна очікувати вчинення адміністративних правопорушень, здійснення виховного впливу на таких осіб та оточуюче їх мікро- та макросередовище, вжиття інших заходів, щоб адміністративні правопорушення не були вчинені.

Здійснення індивідуальної профілактики адміністративних правопорушень є однією з функцій органів Національної поліції, зокрема, головним суб'єктом цього виду профілактики адміністративних правопорушень у сфері економіки є дільничні офіцери поліції (ДОП) (пп. 1 п. 2 розд. II, п. 1 розд. V Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції [20]). Так, ДОП щодо осіб, які притягалися до адміністративної відповідальності за вчинення правопорушень у сфері економіки, може бути проведено індивідуальні бесіди (наприклад, ст.ст. 156, 160, 162 КУпАП).

Організаційні та правові заходи формують цілі та принципи, визначають систему суб'єктів профілактики, їхню структуру, взаємовідносини і взаємодію, використання сил і засобів профілактики правопорушень, вдосконалення відповідного законодавства.

Як свідчать результати дослідження, до змісту організації профілактики правопорушень у сфері економіки належать: організаційний аспект, а саме постійні дії керівного складу для створення умов, які забезпечують вирішення завдань профілактики правопорушень у галузі економіки; тактичний аспект – безпосереднє здійснення заходів для виявлення і усунення умов, які сприяють вчиненню правопорушень, пошуку осіб, які можуть їх вчинити, і дії, спрямовані на профілактичний вплив щодо них [19, с. 49].

З точки зору організаційних питань профілактики правопорушень у сфері економіки мають бути враховані: права та обов'язки тих, хто здійснює профілактику; права та обов'язки тих, стосовно кого здійснюється профілактика; права та обов'язки тих, проти кого вчиняються правопорушення.

До складників такої діяльності належать: а) інформаційно-аналітична робота (вивчення, аналіз, оцінка оперативної обстановки); б) прогнозування оперативно-тактичних ситуацій; в) планування діяльності підрозділів органів поліції для проведення оперативно-профілактичних заходів; г) моделювання результатів запланованої роботи; р) матеріально-технічне забезпечення запланованих заходів; д) реалізація (виконання) запланованих заходів; е) аналіз і оцінка результатів виконаної роботи [19, с. 50].

Так, до функцій ДЗЕ належать:

- аналіз стан економічної злочинності, чинники, що її зумовлюють, прогнозує криміногенну ситуацію в соціально-економічній сфері держави та окремих її регіонах (пп. 1 п. 1 розд. III Положення про ДЗЕ);

- аналіз ефективності використання сил, засобів та оперативно-пошукових обліків у боротьбі зі злочинністю, визначення основних напрямів і тактики оперативно-розшукової діяльності, пов'язаної з виявленням злочинів у сфері економіки, та розроблення на цій основі пропозицій керівництву Національної поліції щодо підвищення ефективності оперативно-розшукової діяльності (пп. 3 п. 1 розд. III Положення про ДЗЕ);

- вивчення публікацій і повідомлень у засобах масової інформації (ЗМІ) з питань, що належать до компетенції ДЗЕ (пп. 13 п. 1 розд. III Положення про ДЗЕ).

Крім того, начальник ДЗЕ наділений правом ініціювати перед керівництвом Національної поліції України проведення міжвідомчих нарад із залученням представників структурних підрозділів Національної поліції України, інших правоохоронних органів та органів виконавчої влади з метою врегулювання питань міжвідомчого характеру щодо протидії злочинам у сфері економіки (пп. 15 п. 4 розд. V Положення про Департамент ДЗЕ).

Як бачимо, широке застосування в аспекті виявлення умов, які сприяють вчиненню правопорушень у сфері економіки, має економічний аналіз, що дає змогу на основі статистичних даних і оперативних матеріалів стосовно різних сторін виробничо-фінансової діяльності зазначити недоліки, які виступають як негативні умови.

Вихідні дані для загальної профілактичної роботи можуть бути отримані і в процесі оперативного спостереження за певними категоріями осіб, які здатні вчинити правопорушення (в цьому аспекті з'ясовуються умови, які вони мають намір використати).

Аналізуючи оперативну обстановку в сфері економіки, на думку В.І. Васильчука та Л.П. Скалозуба, необхідно вивчати інформацію про кількість і види правопорушень у галузі економіки, які зіставляються з даними за минулі аналогічні періоди (місяць, квартал, півріччя, рік), виявляти тенденції щодо зменшення чи збільшення кількості вчинених правопорушень. Отримані дані групуються за основними ознаками: види правопорушення, місце, час, спосіб, мотив вчинення, особи, які їх вчинили (стать, вік, освіта, минулі судимості, зайнятість), а також те, чи знаходяться ці особи на обліках баз (банків) даних, що входять до єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ України. Аналізуючи місце, час, спосіб вчинення, варто врахувати обстановку, в якій вони здійснювалися. Аналіз статистичних даних із використанням групового методу дає змогу визначити, де, коли, і в який спосіб найчастіше здійснюються правопорушення у сфері економіки. Аналіз такої інформації має важливе значення для виявлення умов вчинення правопорушень у сфері економіки, допомагає виявити слабкі місця в профілактичній роботі, намітити заходи для посилення протидії з цими видами правопорушень, здійснювати необхідні заходи організаційного характеру [19, с. 64].

Інформацію, яку отримує співробітник оперативних підрозділів поліції, необхідно перевірити, ретельно проаналізувати і на цій основі встановити: 1) суть причин, що породжують правопорушення, і умови, які сприяють їх вчиненню; 2) конкретну ділянку об'єкта, що обслуговується, на якому вони існують; 3) зміст заходів з організації їх усунення.

Одним із напрямів організації профілактичної роботи є її планування. Планування профілактики правопорушень у сфері економіки являє собою управлінський засіб забезпечення її цілеспрямованості, пристосування до характеру об'єктів профілактичного впливу, інтенсивного й ефективного використання наявних організаційних структур та їх можливостей. Основним видом планування профілактичної роботи є створення комплексних планів профілактики правопорушень. Такі плани готуються з урахуванням положень планів соціально-економічного розвитку регіону, планів розвитку сфери економіки та міжвідомчих планів органів прокуратури, Національної поліції, доходів і зборів та інших правоохоронних органів.

Комплексні плани профілактики мають охоплювати максимальне коло завдань, що виникають у сфері господарської і управлінської діяльності. Заходи формуються в основному у вигляді довгострокових видів профілактичної діяльності протягом значного періоду часу.

Як правило, у комплексному плані зумовлюються такі напрями боротьби з правопорушеннями: заходи щодо поліпшення діяльності усіх суб'єктів профілактичної роботи; заходи щодо виявлення і попередження факторів, що сприяють вчиненню правопорушень у сфері економіки; заходи щодо встановлення осіб, що вчиняють правопорушення у цій сфері, а також осіб, які схильні до протиправної поведінки.

Висновки. Підсумовуючи вищевикладене, під профілактикою органами Національної поліції правопорушень у сфері економіки необхідно розуміти сукупність здійснюваних ними заходів організаційного, індивідуального та забезпечувального характеру, спрямованих на виявлення причин та умов їх вчинення, ліквідації факторів, які сприяють формуванню антисуспільної установки особи, адміністративної деліктності у сфері економіки.

До заходів профілактики щодо забезпечення економічної безпеки у діяльності органів Національної поліції необхідно зарахувати:

- підготовку проектів нормативно-правових актів із питань боротьби з правопорушеннями у сфері економіки та скасування застарілих актів;
- ведення систематизованого обліку нормативно-правових актів МВС України та Національної поліції України з питань діяльності щодо профілактики правопорушень;
- участь у створенні та вдосконаленні наявних автоматизованих інформаційних систем, забезпечення своєчасного поповнення та належного використання оперативно-пошукових обліків;
- проведення навчальних семінарів, наукових конференцій, «круглих столів» із питань протидії правопорушенням у сфері економіки;
- збирання, систематизація, вивчення, аналіз та оцінка інформації з попередження правопорушень у сфері економіки, стану економічної злочинності та чинників, що її зумовлюють, вжиття заходів задля її перевірки;
- підготовка інформаційно-аналітичних документів, оглядів, методичних рекомендацій і посібників із приводу боротьби з економічними правопорушеннями;
- вивчення публікацій і повідомлень у ЗМІ з питань щодо вчинення чи загрози вчинення правопорушень у сфері економіки;
- розроблення та реалізація програм, комплексних і цільових оперативно-профілактичних операцій;
- внесення пропозицій, що забезпечують прийняття ефективних профілактичних заходів іншими державними органами, підприємства, установами, організаціями;
- здійснення контролю за усуненням виявлених умов, які сприяють вчиненню правопорушень;
- проведення індивідуальних та групових бесід;
- планування діяльності органів поліції щодо профілактики правопорушень у сфері економіки.

Вважаємо, що профілактика правопорушень, у тому числі у сфері економіки, становить самостійний вид адміністративної діяльності органів Національної поліції України, що зумовлено специфікою адміністративних правопорушень, причинами і умовами їх скоєння тощо. Внаслідок цього постає нагальна потреба прийняти Закон України «Про профілактику правопорушень», де окремим розділом варто виділити систему заходів профілактики правопорушень у сфері економіки, які уповноважені застосовувати, в тому числі, органи Національної поліції України.

Список використаних джерел:

1. Бабакін В.М. Організаційно-правові засади діяльності транспортної міліції в Україні щодо профілактики адміністративних правопорушень у сфері пасажирських та вантажних перевезень : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2008. 198 с.
2. Про проект Закону України про профілактику злочинності : Постанова Верховної Ради України № 16/96-ВР від 31 січня 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/16/96-%D0%B2%D1%80>.
3. Бандурка О.М. Протидія злочинності та профілактика злочинів : монографія / О.М. Бандурка, О.М. Литвинов. Харків : ХНУВС, 2011. 308 с.
4. Бандурка А.М. Противодействие преступности: война терминов, понятие, общая характеристика / А.М. Бандурка, Л.М. Давыденко. *Право і безпека*. 2004. № 33. С. 7–11.
5. Тлумачний словник української мови. / укладачі Т.В. Ковальова, Л.В. Коврига. Харків : Синтекс, 2005. 672 с.
6. Новый большой энциклопедический словарь. Москва : РОСТ, 1999. 1097 с.
7. Курс советской криминологии / под ред. В.Н. Кудрявцева. Т. 1. Москва : Изд. Моск. ун-та, 1984. 439 с.
8. Подлінів С.Д. Адміністративна деліктологія. Одеса : Юридична література, 1999. 43 с.
9. Мірошніченко О.С. Адміністративно-правові засоби охорони земельних відносин в Україні : монографія. Харків : ТИТУЛ, 2008. 176 с.
10. Андреева О.Б. Методи діяльності органів внутрішніх справ щодо профілактики правопорушень : науково-практичний посібник. Харків : УВС, 1999. 32 с.

11. Салманова О.Ю. Адміністративно-правові засоби забезпечення міліцією безпеки дорожнього руху : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2002. 232 с.
12. Писаренко В.В. Адміністративно-правові засади діяльності державної служби боротьби з економічною злочинністю МВС України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2012. 199 с.
13. Петков В.П. Основи переконання в адміністративній діяльності органів внутрішніх справ (організаційно-правові аспекти). *Форум права*. 2005. № 1. С. 58–64. URL: <http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2005-1/05pvpora.pdf>.
14. Дубинин Н.И., Карпец И.И., Кудрявцев В.Н. Генетика, поведения, ответственности. Москва : Политиздат, 1982. 304 с.
15. Игошев К.Е., Шмаров И.В. Социальные аспекты предупреждения правонарушений. Москва : Юридическая литература, 1970. 176 с.
16. Бугайчук К.Л. Адміністративні проступки: сутність та організаційно-правові заходи їх профілактики : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2002. 243 с.
17. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40–41. Ст. 379.
18. Про затвердження Положення про Департамент захисту економіки Національної поліції України : Наказ Нац. поліції України від 07.11.2015 р. № 81. *Офіційний сайт Національної поліції України*. URL: <http://www.npu.gov.ua/uk/publish/article/1813727>.
19. Васильчук В.І. Оперативна профілактика злочинів у сфері економіки в діяльності підрозділів Державної служби боротьби з економічною злочинністю. Теорія і практика : навчальний посібник / В.І. Васильчук, Л.П. Скалозуб. Київ, 2007. 128 с.
20. Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції : Наказ МВС України № 650 від 28.07.2017 р. *Офіційний вісник України*. 2017. № 70. Ст. 471.

УДК 342.9

ФЕНИЧ Я.В.

ПОНЯТТЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА ГРОМАДЯНСТВО ТА ВІДМЕЖУВАННЯ ЙОГО ВІД СУМІЖНИХ ПОНЯТЬ

Стаття присвячена пошуку дефініції адміністративно-правового забезпечення права на громадянство в Україні, реалізація якого є надзвичайно важливим показником для України як для демократичної та правової держави. Під час теоретичного аналізу сформульовано авторське визначення адміністративно-правового забезпечення права на громадянство.

Ключові слова: адміністративно-правове забезпечення, право на громадянство, механізм адміністративно-правового забезпечення права на громадянство, адміністративно-правовий механізм забезпечення права на громадянство.

В статье проводится поиск дефиниции административно-правового обеспечения права на гражданство в Украине, реализация которого является исключительно важным показателем для Украины как для демократического и правового государства. В ходе теоретического анализа сформулировано авторское определение административно-правового обеспечения права на гражданство.

Ключевые слова: административно-правовое обеспечение, право на гражданство, механизм административно-правового обеспечения права на гражданство, административно-правовой механизм обеспечения права на гражданство.